

केरलपाठावलि:

संस्कृतम्

चतुर्थी कक्ष्या

अक्कादमिक-संस्कृतविद्यालयानां कृते

KERALA READER - SANSKRIT

STANDARD

4

For Academic and Sanskrit Schools

Government of Kerala

Department of Education

2016

राष्ट्रगीतम्

जनगण मन अधिनायक जय हे,
भारत भाग्यविधाता ।
पंजाब सिंध गुजरात मराठा,
द्राविड़ उत्कल बंगा,
विंध्य हिमाचल यमुना गंगा,
उच्छलजलधि तरंगा ।
तव शुभ नामे जागे,
तव शुभ आशिष माँगे,
गाहे तव- जय गाथा ।
जनगण मंगलदायक जय हे,
भारत भाग्यविधाता ।
जय हे जय हे जय हे
जय जय जय जय हे

प्रतिज्ञा

भारतं मम राष्ट्रम् । सर्वे भारतीयाः मे भ्रातरः । अहं मम राष्ट्रे
स्निह्यामि । तस्य समृद्धायां नानाविधायां च पूर्विकसम्पत्तौ अभिमानी
च भवामि । तद्योग्यतां सम्पादयितुं सदा यतिष्ये च ।
अहं पितरौ गुरुंश्चादरिष्ये, बहुमानयिष्ये च । विनयान्वित एवाहं सदा
सर्वैः सह व्यवहरिष्ये, सर्वेषु प्राणिषु दयालुर्वर्तिष्ये च ।
मम राष्ट्राय राष्ट्रियेभ्यश्चाहं समर्पये स्वसेवाम् । राष्ट्रियाणां
योगक्षेमैश्वर्येष्वेवाहम् आत्मनस्तोषं कलयामि ।

State Council of Educational Research and Training (SCERT)

Poojappura, Thiruvananthapuram 695012, Kerala

Website: www.scertkerala.gov.in

email: scertkerala@gmail.com

Phone: 0471-2341883, fax; 0471-231869

First Edition: 2015, Reprint: 2016

Typesetting and Layout: SCERT

Printed at : KBPS, kakkanad, Kochi

Department of Education, Government of Kerala

भूमिका

प्रियच्छात्र!

प्रवर्तनाधिष्ठिता छात्रकेन्द्रीकृता च भवति अस्माकं पाठ्यपद्धतिः। तदनुसृत्य छात्राणां सर्वतोमुखविकासं लक्ष्यीकृत्य पाठ्यक्रमः स्वीकृतः अस्ति। पाठ्यक्रमे अद्वितीयं भवति पाठपुस्तकम्। भाषापराणां नैपुणीनां विकासाय स्वयं पठनाय च पाठपुस्तकं उपकरोति।

विविधव्यवहाररूपाणां परिचायनाय पुस्तकेऽस्मिन् पठनसन्दर्भाः आयोजिताः वर्तन्ते। पठितानाम् आशयानां प्रबलीकरणाय नूतनसन्दर्भेषु प्रयोगाय स्वयंमूल्यनिर्णयाय च अवसराः यथायोग्यं दत्ताः।

भाषापठनम् अनायासं सुखप्रदं च कर्तुं पाठपुस्तकमिदं प्रयोजकमिति चिन्तयामि। वर्णमनोहराणि चित्राणि छात्रमनांसि आकर्षन्ति नूनम्। संस्कृतपठनं सर्वथा मधुरं सफलं च भवतु इति आशासे।

डा० पी.ए फत्तिमा

निदेशकः

राज्यशैक्षिकानुसन्धानप्रशिक्षणपरिषद्, केरलाः

**TEXT BOOK DEVELOPMENT COMMITTEE
SANSKRIT STANDARD IV**

PARTICIPANTS

1. **M.D.Dileep**, GUPS Karachal, Wayanad.
2. **P.G. Ajithprasad**, GHSS, Kuzhimathicaud, Kollam.
3. **Ajayakumar.T**, GUPS Thalavoor, Kollam.
4. **Hareesh.A.V**, MAMUPS Arakkal, Malappuram.
5. **Sanal Chandran.C.P**, Mattannur HSS, Mattannur, Kannur.
6. **Madhu.K.S**, VVAUPS Kodlamogaru, Kasargod.
7. **Rajesh. P. P**, Govt. UPS Poothadi, Wayanad.
8. **Sunil Kumar Nair. K**, GHSS Paivalike, Kasargod.

EXPERTS

1. **Dr. K.Mohandas**, Senior Lecturer, DIET (Rtd), M.G University, College of Teacher Education, Muvattupuzha.
2. **Dr. T.D Suneethi Devi**, Special Officer (Sanskrit) DPI, Kerala
3. **V. Vijayan**, Senior Lecturer, DIET, (Rtd) Krishna Kripa, Maruthur, Pattambi, Palakkad.

ADVISOR

1. **Dr. R. Vasudevan Potti**, Professor (Rtd), Govt. Sanskrit College Thiruvananthapuram

ARTISTS

1. **Rajeevan Parayil**, Azhikkode H.S.S, Kannur
2. **Varghese Kalathil**, G.H.S.S Pallikkunnu, Kannur

ACADEMIC CO ORDINATOR

Dr.Shameeja.P
Research Officer (Sanskrit) SCERT

राज्यशैक्षिकानुसन्धानप्रशिक्षणपरिषद्, केरला:

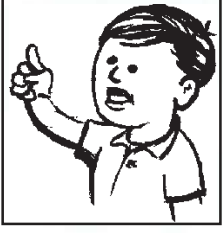
STATE COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING (SCERT)

POOJAPPURA, THIRUVANANTHAPURAM, 695012, KEARALA

विषयानुक्रमणिका

क्रम संख्या	पाठस्य नाम	पुटसंख्या
प्रथमम् एककम्- उत्सवः ।		
1.	वन्दे केरलजननीम् (बालगीतम्)	८
2.	अन्नम् अमृतम् (सम्भाषणम्)	१२
3.	दीपावलिः (विवरणम्)	१६
द्वितीयम् एककम्-जीवनचरितम् ।		
4.	श्रीनारयणगुरुदेवः (जीवनचरितम्)	२६
5.	द्विचक्रिकायाः दुःखम् (आत्मकथा)	३०
तृतीयम् एककम्- दिनचर्या ।		
6.	सूर्योदयः (कविता)	४०
7.	राधिकायाः एकं दिनम् (दैनिकी)	४४
चतुर्थम् एककम्- श्रुतिमधुरम् ।		
8.	सुभाषितानि (पद्यम्)	५२
9.	कृषकस्य कौशलम् (चित्रकथा)	५५
10.	गीतामृतम् (भगवद्गीता)	५९
11.	नष्टमनोरथः (चित्रकथा)	६१

पाठपुस्तकेऽस्मिन् उपयुक्ताः सूचनाः

भाषणम्

आलपनम्

रङ्गे अवतारणम्

वर्णलेपनम्

लेखनम्

वर्गीकरणम्

एककम्-१

उत्सवः

उत्सवः आनन्ददायकः भवति ।
उत्सवाः के ?
तदा जनाः किं कुर्वन्ति ?
एककमिदं पठतु ।

पठनाधिगमाः

- * बालकवितां सतालं गायति ।
- * कवितायाः आशयं वदति लिखति च ।
- * देशीयतामधिकृत्य वदति लिखति च ।
- * सन्दर्भानुसारं सम्भाषणं करोति ।
- * भोज्यवस्तूनां संस्कृतनामानि वदति लिखति च ।
- * विवरणं पठित्वा आशयं वदति ।
- * उत्सवानां प्राधान्यम् अधिकृत्य वदति ।

३

वन्दे केरलजननीम्

सागरलालितचरणाम्
पावनजलततिपूर्णाम् ।
विकसितमोहननलिनीं
नमामि केरलजननीम् ॥

8

सस्यश्यामलवसनां
मलयजशीतलपवनाम् ।
बुधजनपूजितधरणीं
नमामि मामकजननीम् ॥

पठनप्रवर्तनानि

रिक्तं कविताभागं पाठभागात् चित्वा आलपतु।

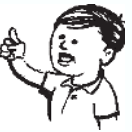
-चरणाम्।
..... नलिनीम्।
..... केरलजननीम्।
..... पवनाम्।

गीतमिदम् उच्चैः गायतु।

समानाशययुक्तानि गीतानि प्रादेशिकभाषातः समाहृत्य
अवतारयतु।

प्रश्नानाम् उत्तराणि वदतु, लिखतु।

१. तव नाम किम्?
२. त्वं कुत्र वससि?

३. तव मातुः नाम किम्?
४. तव पितुः नाम किम्?
५. तव राज्यस्य नाम किम्?

चित्राणि निरीक्ष्य वाक्यानि पूरयतु ।

१. भारतस्य देशीयफलम्
२. भारतस्य देशीयपक्षी.....
३. भारतस्य देशीयपशुः.....
४. भारतस्य देशीयपुष्पम्.....

कमलम्

व्याघ्रः

मयूरः

आम्रम्

जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी ।

२

अन्नम् अमृतम्।

ओणाघोषः सर्वेषां सन्तोषदायकः भवति ।

विवेकः गृहाङ्कणे मित्रैः सह क्रीडति ।

विवेकः महानसं प्रविशति ।

महानसे माता पिता सोदरी च सग्धिं सज्जीकुर्वन्ति । ते विशिष्टभोज्यानि पचन्ति ।

तेषां सम्भाषणं शृणोतु-

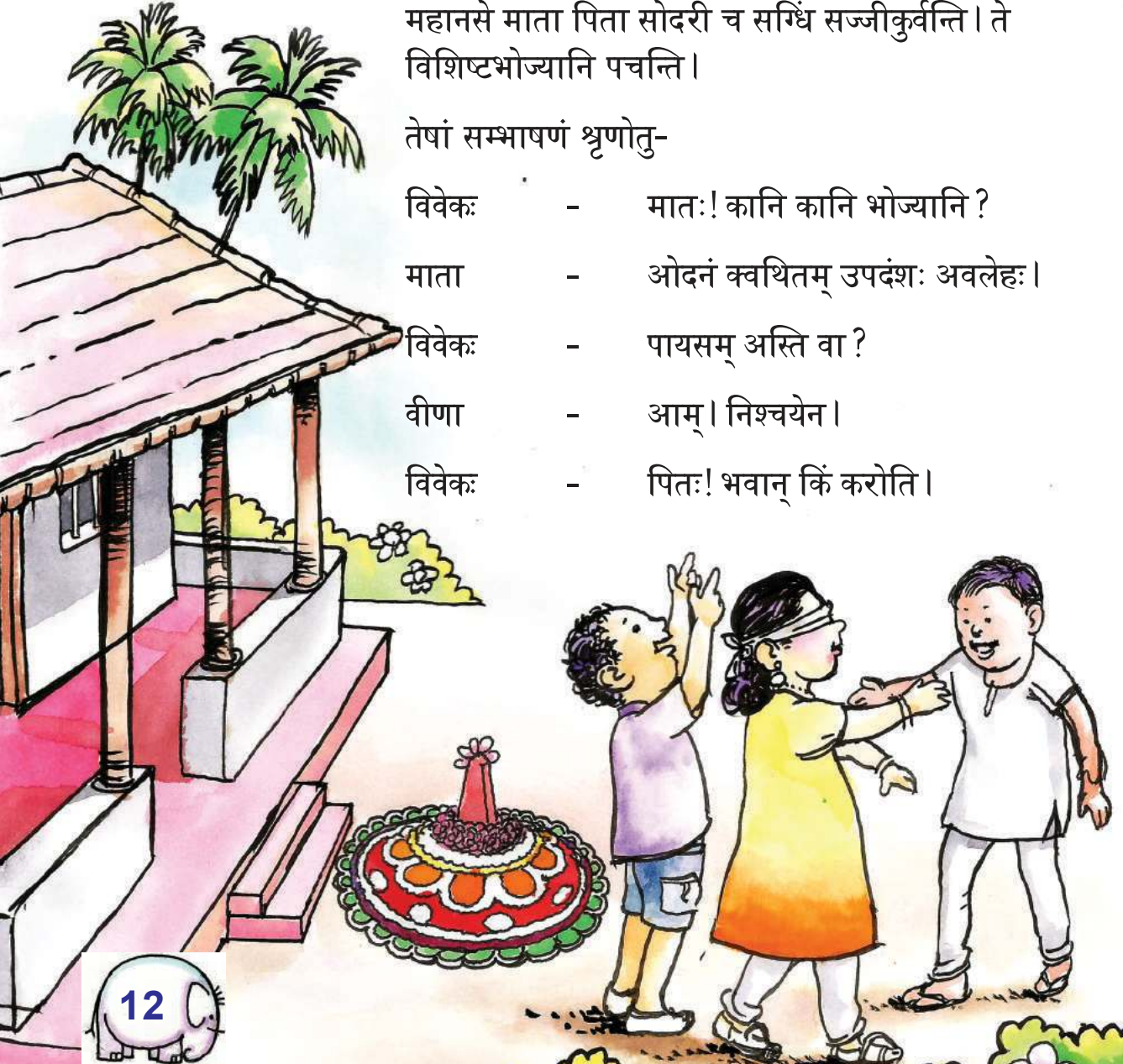
विवेकः - मातः! कानि कानि भोज्यानि ?

माता - ओदनं क्वथितम् उपदंशः अवलेहः ।

विवेकः - पायसम् अस्ति वा ?

वीणा - आम् । निश्चयेन ।

विवेकः - पितः! भवान् किं करोति ।

12

- पिता - पायसं पचामि ।
विवेकः - अहो सुगन्धः । बुभुक्षा वर्धते ।
माता - मुहूर्तं तिष्ठतु । वयं मिलित्वा भक्षयामः ।
विवेकः - आम्! तथास्तु ।

उचितानि भक्षणशीलानि ।
भोजनात् पूर्वं परं च हस्तं
सम्यक् प्रक्षालनीयम् ।
अनावृतं भक्षणं न भक्षयेत् ।
अमितं भक्षणं न भक्षयेत् ।

JT 315-2/Sanskrit 4(A/S)

पठनप्रवर्तनानि

शब्दकोशं निरीक्ष्य भवतः प्रियभोज्यानि कानि इति वदतु लिखतु।

मम प्रियभोज्यानि।

अनुबन्धं निरीक्ष्य सूचनानुसारं भक्षणपदार्थान् वर्गीकरोतु।

खाद्यम्	पेयम्
अपूपः	क्षीरम्

अनुबन्धः

भोज्यवस्तुनां नामानि

अपूपः	उपदंशः	पायसम्
रोटिका	चटिका	फलपाकः
सुपिष्टः	दधि	कुण्डलिका
शाल्यपूपः	अवलेहः	नवनीतम्
बाष्पापूपः	लवणितम्	कौशमाण्डिकम्
पूरिका	क्षीरम्	शाकान्नम्
पूपिका	तक्रम्	घृतोदनः
पलान्नम्	घृतापूपः	शाकमिश्रितम्
दोशा	वटिका	तेमनम्
सूत्रापूपः	माषवटिका	क्वथितम्
चिल्लकम्	क्षीरान्नम्	अम्लशुण्ठी
मोदकम्	लडुकम्	शाकलादः

३

दीपावलिः

भारतस्य उत्सवेषु अन्यतमः भवति दीपावलिः।
दीपानाम् आवलिः एव दीपावलिः। अयम् उत्सवः
कार्तिकमासे भवति। दीपावलिम् अधिकृत्य प्रसिद्धम्
ऐतिह्यमस्ति। अज्ञानरूपिणं नरकासुरं ज्ञानमूर्तिः श्रीकृष्णः
हन्ति। तदनुस्मरणार्थम् एव जनाः अन्धकारस्य नाशनाय
दीपान् ज्वालयन्ति।

16

पठनप्रवर्तनानि

पाठभागम् उच्चैः वाचयतु।

उत्सवानां वैशिष्ट्यं प्राधान्यं च अधिकृत्य चर्चा करोतु।

यथोचितं योजयित्वा लिखतु।

रंसान्

ओणम्

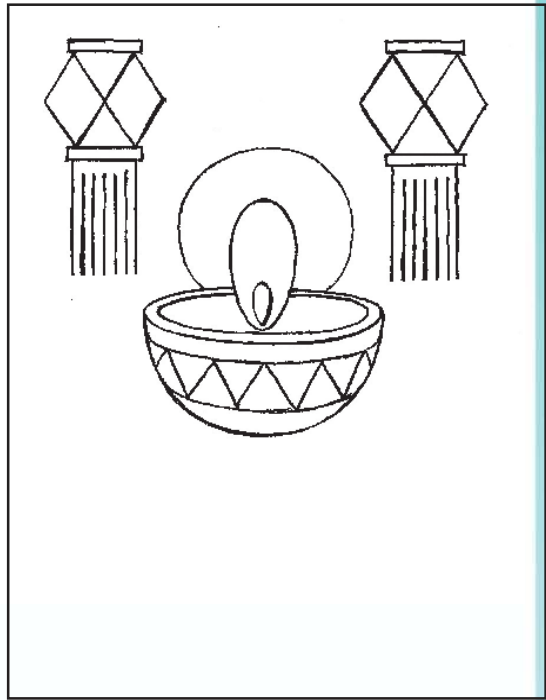
क्रिस्तुमस्

होली

चित्रं वर्णेन लिम्पतु । आशंसापत्रं रचयतु ।

..... आशंसाः ।

..... आशंसाः ।

शब्दकोशः

पदम्	संस्कृतम्	कैरली	कन्नडम्	आङ्गलम्
अपूपः	भक्षणविशेषः	അപ്പം	तिండి	appam
अवलेहः	भक्षणविशेषः	അച്ചാര	ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ	pickle
अम्लशुण्डी	भक्षणविशेषः	പുളിയിഞ്ചി	ಹುಳಿಗೊಜ್ಜು	puliyinchi
उपदंशः	भक्षणविशेषः	തൊടുകുറി	ಪದಾರ್ಥ	curry
ओदनं	भक्षणविशेषः	ചോറ്	ಅನ್ನ	rice
करोति	कुरुते	ചെയ്യുന്നു	ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಳೆ, ದೆ	does,
क्रीडति	खेलति	കളിക്കുന്നു	ಆಡುತ್ತಾ ನೆ, ಳೆ, ದೆ	plays
क्वथितम्	भक्षणविशेषः	സാമ്പാർ	ಸಾಂಬಾರು	sambar
क्षीरान्नं	भक्षणविशेषः	പാൽച്ചോറ്	ಹಾಲನ್ನ	milked rice
क्षीरं	भक्षणविशेषः	പാൽ	ಹಾಲು	milk

कुण्डलिका	भक्षणविशेषः	ജിലേബി	ಜಿಲೇಬಿ	jilabi
कौश्मण्डिकम्	भक्षणविशेषः	ഓലൻ	ಪದಾರ್ತ	olan
गृहाङ्कणे	गृहचत्वरे	വീട്ടുമുറ്റത്ത്	ಅಂಕದಲ್ಲಿ	courtyard
घृतापूपः	भक्षणविशेषः	നെയ്യപ്പം	ನೈಯಪ್ಪ	ghee appam
घृतोदनः	भक्षणविशेषः	നെയ്ച്ചോറ്	ಫೀರೈಸ್	ghee rice
चटिका	भक्षणविशेषः	ചമ്മന്തി	ಚಟ್ಟಿ	chatini
चरणं	पादः	കാൽപാദം	ಪಾದ	foot
चाकलेट्ट्	भक्षणविशेषः	ചോക്ക്‌ലേറ്റ്	ಚಾಕ್ಲೇಟ್	chocolate
चिल्लकम्	भक्षणविशेषः	അട	ಅಡೆ	ada
जननी	माता	അമ്മ	ಅಮ್ಮ	mother
तक्रं	भक्षणविशेषः	മോര്	ಮಜ್ಜಿಗೆ	curd
तेमनं	भक्षणविशेषः	തോരൻ	ಪಲ್ಯ	thoran
दधि	भक्षणविशेषः	തൈര്	ಮೊಸರು	curd
दोशा	भक्षणविशेषः	ദോശ	ದೋಸೆ	dosai
धरणी	भूमिः	ഭൂമി	ಭೂಮಿ	earth

नमामि	वन्दे	ഞാൻ	നമിസുട്ടേನೆ	I bow
		നമിക്കുന്നു		
नलिनी	पद्मिनी	താമരപ്പൊയ്ക	താവറകോഴ	lotus pond
नवनीतम्	भक्षणविशेषः	വെണ്ണ	ಬೆಣ്ಣೆ	butter
पचति	पाकं करोति	പാകം ചെയ്യുന്നു	അടുಗೆ	cooks
			മാടുത്തുനെ	
पलान्नं	भक्षणविशेषः	ബിരിയാണി	ബിറിയാണി	biryani
पवनः	वातः	കാറ്റ്	നാഴി	air
पायसं	भक्षणविशेषः	പായസം	പായസ	payasam
पितरौ	माता च पिता च	മാതാപിതാക്കൾ	തಂದെ മത്തു	parents
			തായി	
पिता	जनकः	പിതാവ്	തಂದെ	father
पूरिका	भक्षणविशेषः	പൂരി	പൂരി	poori
फलपाकः	भक्षणविशेषः	ജാം	ജാമ്	jam

बुधजनः	पण्डितः	പണ്ഡിതൻ	ಪಂಡಿತ	scholar
बाष्पापूपः	भक्षणविशेषः	പുട്ട്	ಪುಟ್ಟು	puttu
बुभुक्षा	भोक्तुमिच्छा	വിശപ്പ്	ಹಸಿವು	hungry
भवति	भवति	ആകുന്നു	ಆಗುತ್ತದೆ	is
महानसं	पाचकशालां	അടക്കള	ಅಡುಗೆ ಕೋಣೆ	kitchen
मलयजं	चन्दनं	ചന്ദനം	ಶ್ರೀಗಂಧ	sandal
माता	जननी	അമ്മ	ತಾಯಿ	mother
मामकः	मम	എന്റേത്	ನನ್ನದು	my
माषवटिका	भक्षणविशेषः	ഉഴുന്നുവട	ಉದ್ದಿನವಡೆ vada	wild beans
मोदकम्	भक्षणविशेषः	മോദകം	ಮೋದಕ ಟ್ಟಜಲ್ಲಣ	
यवागुः	भक्षणविशेषः	കഞ്ഞി	ಗಂಜಿ	rice soup
वर्धते	एधते	വർദ്ധിക്കുന്നു	ಬೆಳೆಯುವುದು	increase
वटिका	भक्षणविशेषः	വട	ವಡೆ	vada
वसनं	वस्त्रं	വസ്ത്രം	ಬಟ್ಟೆ	dress

विशिष्टभोज्यानि		വിശിഷ്ടഭക്ഷണവിಶേഷ ഭക്ഷ്യഗಳു special foods		
		പദാർത്ഥങ്ങൾ		
रोटिका	भक्षणविशेषः	റൊട്ടി, ചപ്പാത്തി	രോട്ടി, ചപ്പാതി	chappathi
लडुकं	भक्षणविशेषः	ലഡു	ലടു	leddu
लवणितम्	भक्षणविशेषः	ഉപ്പിലിട്ടത്	ഉപ്പിനല്ലി	ಹಾಕಿದ pickle
शाकलादः	भक्षणविशेषः	സലാഡ്	സലാಡ്	salad
सग्धिः	सग्धिः	സദ്യ	ഭೋജന	feast
सर्वे	संपूर्णाः	എല്ലാവരും	ಎಲ್ಲരೂ	all
सागरः	समुद्रः	സമുദ്രം	സമുദ്ര	sea
सुपिष्टः	भक्षणविशेषः	ഉപ്പുമാവ്	സജ്ജി, ഉപ്പിട്ടു	uppuma
सूत्रापूपः	भक्षणविशेषः	നൂൽപുട്ട്	സീമിനി	noolputtu
सोदरी	सहोदरी	സോദരി	സഹോദരി	sister

किमधिगतम्

निर्देशः

पठनप्रवर्तनानि यथाकालं कृतानि चेत् साधुतासूचकचिह्नं (✓) करोतु।

क्रम संख्या	प्रवर्तनानि	सम्यक् कृतम्	भागिकतया कृतम्	क्लेश निर्देशः	परिहारबोधनम् संख्यया सूच्यताम्
१.	गीतं सतालम् आलपितम्।				
२.	प्रश्नानाम् उत्तराणि उक्तानि।				
३.	प्रियभोज्यानाम् आवलिः पट्टिकारूपेण कृता।				
४.	विवरणं सुब्यक्तं वाचितम्।				
५.	आशंसापत्रं रचितम्।				

*

१. अध्यापकस्य साहाय्येन। २. सुहृदः साहाय्येन। ३. अन्येषां साहाय्येन।

एककम् २

जीवनचरितम्

महतः अधिकृत्य ज्ञायते वा ?
एते केन कारणेन महात्मानः संवृत्ताः ?
तेषां जीवनचरितानि पठतु ।

पठनाधिगमाः

- * जीवनचरितं पठित्वा आशयं विशदयति ।
- * चित्राणि दृष्ट्वा लघुवाक्यानि वदति लिखति च ।
- * महात्मनां जीवनचरितं पठति । आत्मकथां पठति ।
- * वाहनानां नामानि संस्कृतभाषया वदति ।
- * व्यायामस्य प्राधान्यं वदति ।

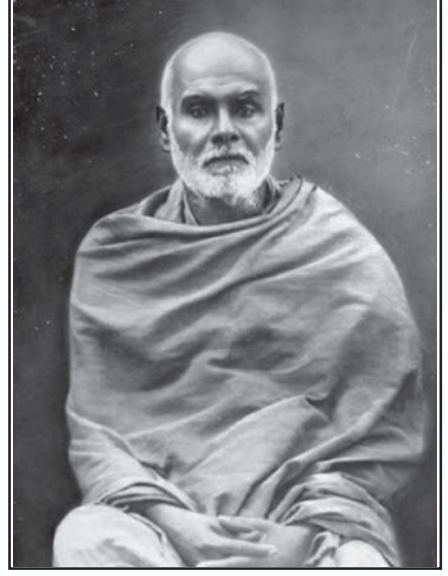

४

श्रीनारायणगुरुदेवः

केरलदेशे अनेके समाजोद्धारकाः आसन् ।

तेषु प्रथमगणनीयः भवति श्रीनारायणगुरुदेवः ।

अयं महानुभावः अनन्तपुर्यां चेम्पन्निग्रामे जनिमलभत ।

गुरुदेवस्य जन्मगृहम् इदानीं स्मारकत्वेन परिपाल्यते ।

26

“एका जातिः, एको धर्मः,
एको देवः मनुष्यस्य”
गुरुदेवस्य सन्देशोऽयं प्रसिद्धः
एव ।

संस्कृतपण्डितः श्रीनारायणगुरुः अनेकान् ग्रन्थान्
विरचितवान् । महापुरुषोऽयं द्विसप्ततितमे वयसि
शिवगिर्यां समाधिं प्राप्तवान् ।

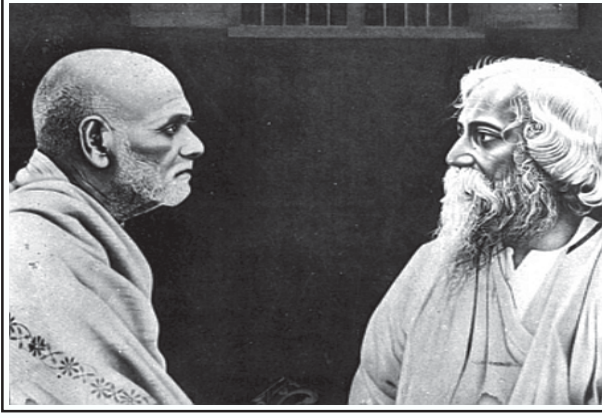
पठनप्रवर्तनानि

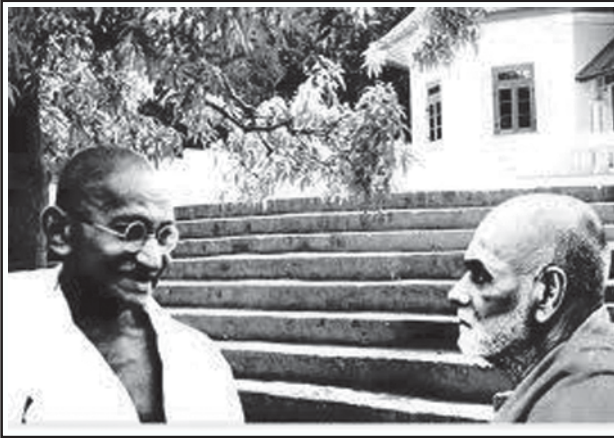
पाठभागम् उच्चैः वाचयतु ।

चित्रे कः अस्ति ? निरीक्ष्य कोष्ठकात् पदं स्वीकृत्य पूरयतु ।

श्रीनारायणगुरुःमहाशयः च ।

श्रीनारायणगुरुःमहाशयः च ।

श्रीनारायणगुरुःमहाशयः च ।

(कुमारनाशान्, चट्टम्पिस्वामी, महात्मागान्धी, रवीन्द्रनाथटागोर् अय्यङ्कालिः)

चित्रं निरीक्ष्य गुरुदेवकृतीनां नामानि संस्कृते लिखतु ।

.....

.....

.....

.....

५

द्विचक्रिकायाः दुःखम्

भोः छात्राः! भवन्तः मां जानन्ति किल? अहमेव भवतां प्रियमित्रं सैक्किल् यानम्। अहम् इदानीं दुःखितः । कारणं किमिति वदामि। मानवाः माम् उपेक्ष्य मोट्टोर्यानानि आश्रयन्ति। मम गुणान् ते विस्मरन्ति च।

30

गमनाय इन्धनं नावश्यकम्।
कृशमार्गेण अपि अनायासेन गमनम्।
यात्रिकाः व्यायामं लभन्ते च । किं
बहुना 'हिता यात्रा व्ययं विना'
इत्यस्ति मम सन्देशः।

पठनप्रवर्तनानि

पाठं पठित्वा प्रदत्तान् आशयान् वर्गीकरोतु ।

इन्धनस्य कृते अधिकव्ययः भवति ।

कृशमार्गेण अनायासेन गमनम् ।

अन्तरिक्षमलिनीकरणं न सम्भवति ।

क्रेतुं किञ्चिदेव धनम् पर्याप्तम् ।

उपयोगेन व्यायामं लभते ।

विषधूमेन अन्तरिक्षमलिनीकरणं संभवति ।

हिता यात्रा व्ययं विना ।

क्रेतुम् अधिकं धनम् आवश्यकम् ।

सैक्किल्यानम्	मोट्टोर्यानम् ।
.....
.....
.....
.....
.....

चित्रं पश्यतु, नामानि उच्चैः पठतु लिखतु ।

त्रिचक्रिका

लोकयानम्

भारवाहकम्

नौकायानम्

महानौका

रेल्लयानम्

विमानम्

मञ्चः

पुष्पकविमानम् ।

यानानां नामानि विविच्य पट्टिकां करोतु।

भूतलयानानि	आकाशयानानि	जलयानानि
.....
.....
.....
.....
.....

सैक्किल् यानं मार्गे किं किं पश्यति ? वदतु, लिखतु।

शब्दकोशः

पदम्	कैरली	कन्नडम्	आङ्गलम्
अनेकाः	അനേകം	ಬಹಳ	many
अलभत	ലഭിച്ചു	ಪಡೆದನು,ಳು	got
आश्रयन्ति	ആശ്രയിക്കുന്നു	ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ	depend
इतिहासस्मारकम्	ചരിത്രസ്മാരകം	ಇತಿಹಾಸಸ್ಮಾರಕ	monument
इदानीम्	ഇപ്പോൾ	ಈಗ	now
उपेक्ष्य	ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട്	ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ	having discarded
किमिति	എന്താണെന്ന്	ಏನೆಂದು	as to what
खननयन्त्रम्	മണ്ണുമാന്തിയന്ത്രം	ಖನನಯಂತ್ರ	excavator
गुणान्	ഗುണങ്ങളെ	ಗುಣಗಳನ್ನು	qualities
जनिम्	ജന്മം	ಜನ್ಮವನ್ನು	birth
जन्मगृहं	ജനിച്ചവീട്	ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ	home of birth
जातिः	ജಾತಿ	ಜಾತಿ	caste

जानन्ति	അറിയുന്നു	ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ	know
त्रिचक्रिका	ഓട്ടോറിക്ഷ	ಆಟೋറിക്ഷ	autoriksha
दुःखितः	ദുഃഖിതൻ	ದುಃಖಗೊಂಡವನು	sad
धर्मः	മതം	ಮತ	religion
नौकायानम्	തോണി	ದೋಣಿ	boat
प्रथमगणनीयः	ഒന്നാമൻ	ಮೊದಲನೆಯವನು	counted first
प्रभाते	പ്രഭാതത്തിൽ	ಬೆಳಿಗ್ಗೆ	during down
प्रभातकृत्यानि	പ്രഭാതകൃത്യങ്ങൾ	ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು	morning duties
प्रसिद्धः	പ്രശസ്തം	ಪ್ರಸಿದ್ಧನು	famous
प्रियमित्रम्	ഇഷ്ടപ്പെട്ട സുഹൃത്ത്	ಪ್ರೀತಿಯುಗಳೆಯ	best friend
भवतां	നിങ്ങളുടെ, താങ്കളുടെ	ತಮ್ಮ	yours
भारवाहकं	ലോറി	ಲಾರಿ	Lorry
भो छात्राः	അല്ലയോ കുട്ടികളെ	ಏಲೈ ಮಕ್ಕಳೇ	Hello children
मनुष्याणां	മനുഷ്യർക്ക്	ಮನುಷ್ಯರ	for the people

महानौका	കപ്പൽ	ಹಡಗು	huge ship
मानवाः	മനുഷ്യർ	ಮಾನವರು	human being
मां	എന്ന	ನನ್ನನ್ನು	me
यानम्	വണ്ടി	ವಾಹನವು	vehicle
रेल्वयानम्	തീവണ്ടി	ಉಗಿಬಂಡಿ	train
लोकयानम्	ബസ്	ಬಸ್ಸು	bus
वदामि	(അൻ)പറയുന്നു	ಹೇಳುತ್ತೇನೆ	tell
विमानम्	വിമാനം	ವಿಮಾನವು	aeroplane
विरचितवान्	രചിച്ചവൻ	ರಚಿಸಿದನು	written
विस्मरन्ति	മറക്കുന്നു	ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ	forget
समाजोद्धारकः	സമാജപരിഷ്കർത്താവ്	ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಕನು	social reformer
समाधिः	സമാധി	ಸಮಾಧಿ	salvation
सन्देशः	സന്ദേശം	ಸಂದೇಶ	message

किमधिगतम्

निर्देशः

पठनप्रवर्तनानि यथाकालं कृतानि चेत् साधुतासूचकचिह्नं (√) करोतु।

क्रम संख्या	प्रवर्तनानि	सम्यक् कृतम्	भागिकतया कृतम्	क्लेश निर्देशः	परिहारबोधनम् संख्यासूच्यताम्
१.	जीवनचरितम् उच्चैः सुव्यक्तं वाचितम्।				
२.	चित्राणि निरीक्ष्य वाहनानां नामानि लिखितानि।				
३.	चित्रं दृष्ट्वा सैक्किल् यानस्य दृश्यानुभवानि लिखितानि।				
४.	चित्रं निरीक्ष्य गुरुदेवग्रन्थानां नामानि लिखितानि।				

*

१. अध्यापकस्य साहाय्येन। २. सुहृदः साहाय्येन। ३. अन्येषां साहाय्येन।

एककम्-३

दिनचर्या

दिनचर्यावान् भवति सूर्यः।
सूर्यः प्रभाते उद्गम्य सायाह्ने अस्तं याति ।
भवतः दिनचर्या कीदृशी?
एककं पठतु।

पठनाधिगमाः

- * गीतं सतालमालपति ।
- * दिनदर्शिकां दृष्ट्वा दिनाङ्कानि वदति ।
- * घटिकां निरीक्ष्य समयं वदति ।
- * समानार्थकाः कविताः वदति लिखति च ।
- * दैनिकीं पठति लिखति च ।

६

सूर्योदयः

अरुणसारथिः

उदयते नित्यम्

मनांसि चोदयन्

गगनसीमनि ।

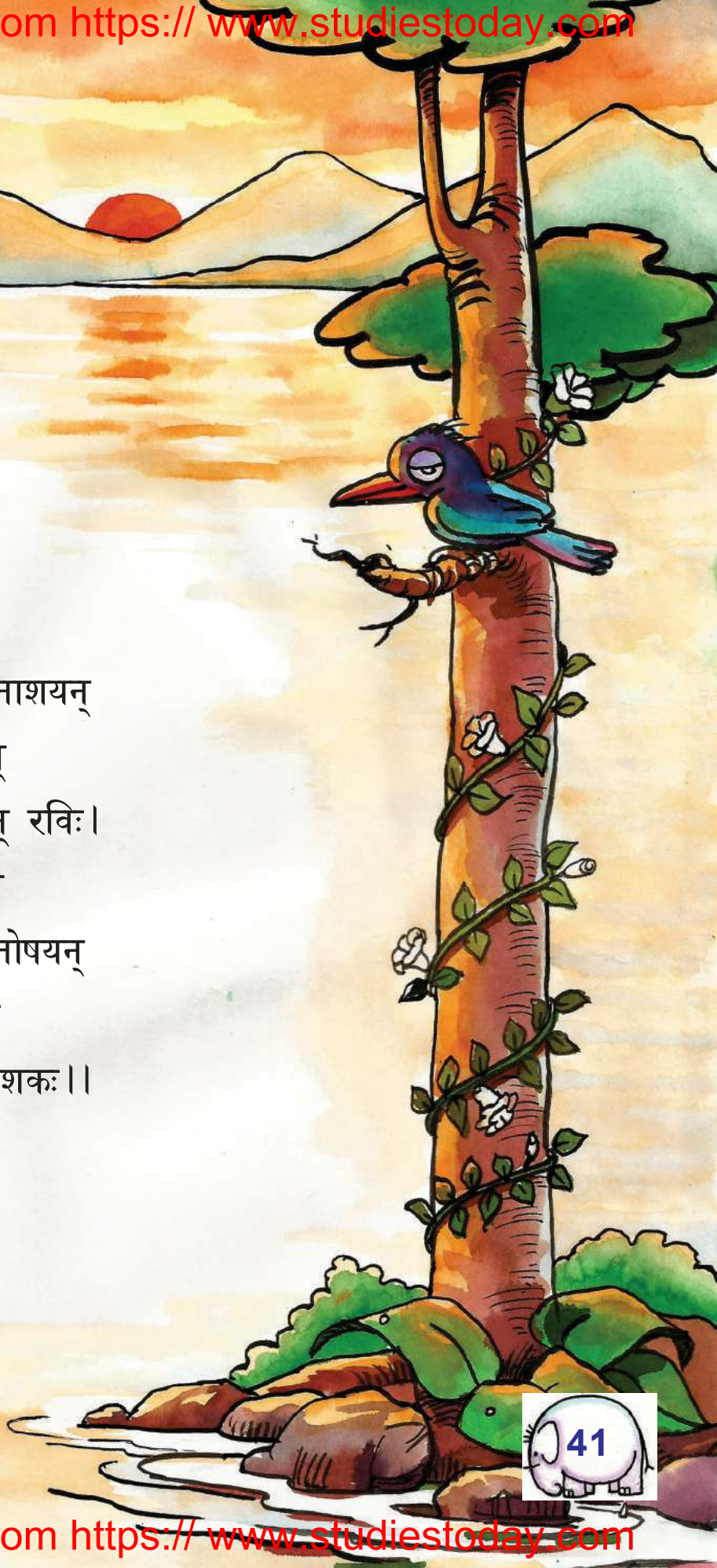
विकसति पुष्पं

विलसति लता

विचरति सर्वं

मृगपक्षिकुलम् ।

प्रभां प्रसारयन्
तमांसि नाशयन्
पवित्रयन् सर्वम्
उदितवान् रविः।
अखिलजीविनां
मनांसि तोषयन्
विभाति सर्वदा
जगत्प्रकाशकः॥

पठनप्रवर्तनानि

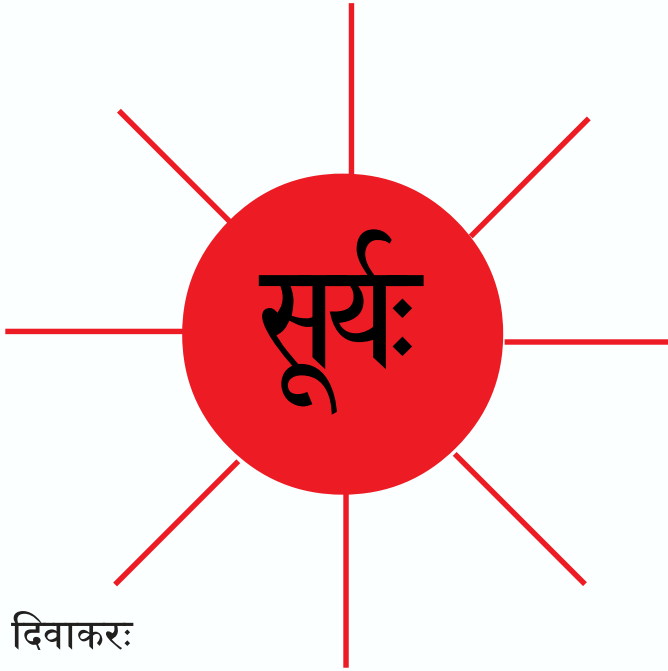

कवितां श्रुत्वा सतालमनुगायतु ।

अधोदत्तसूचनामनुसृत्य पदसूर्ये रिक्तस्थानानि पूरयतु ।

चित्रभानुः

दिवाकरः

अर्कः, भास्करः, रविः, विभाकरः, दिनकरः, आदित्यः

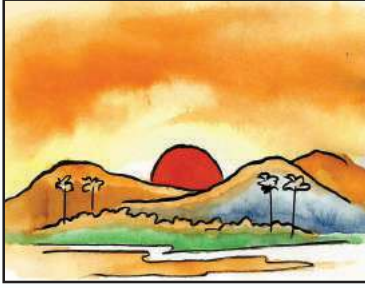

कवितायाः आशयं वदतु लिखतु ।

चित्रं दृष्ट्वा वाक्यानि पठतु ।

सूर्यः उदयते ।

कृषकः कृषिक्षेत्रं गच्छति ।

कुक्कुटः कूजति ।

ग्रामीणाः वार्तापत्रिकां पठन्ति ।

छात्राः विद्यालयं गच्छन्ति ।

9

राधिकायाः एकं दिनम्

राधिकायाः दिनचर्या पश्यतु। सा एवं वदति-

अहं प्रभाते पञ्चवादने उत्तिष्ठामि।

सार्धपञ्चवादने प्रभातकृत्यानि करोमि।

षड्वादने पठामि।

अष्टवादने प्रातराशं खादामि।

नववादने विद्यालयं गच्छामि।

चतुर्वादने क्रीडामि।

रात्रौ दशवादने स्वपिमि।

पठनप्रवर्तनानि

१. कति रूप्यकाणि इति वदतु? लिखतु?

२. दिनदर्शिकां पठतु, प्रश्नानाम् उत्तरं वदतु।

२०१४ नवम्बर्

रविवारः	सोमवारः	मंगलवारः	बुधवारः	गुरुवारः	शुक्रवारः	शनिवारः
						१
२	३	४	५	६	७	८
९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९
३०						

दिनदर्शिकां दृष्ट्वा रविवारे के के दिनाङ्काः इति वदतु ?

रक्तवर्णाङ्कितानि दिनानि कानि ?

शिष्टानि दिनानि कति ?

कोल्लमासः	सौरमासः
चिङ्गम्	सिंहः
कन्नि	कन्या
तुलाम्	तुला
वृश्चिकम्	वृश्चिकः
धनु	धनुः
मकरम्	मकरः
कुम्भम्	कुम्भः
मीनम्	मीनः
मेटम्	मेषः
इटवम्	ऋषभः
मिथुनम्	मिथुनम्
कर्कटकम्	कर्कटकः

मासानां संस्कृतनामानि	
चैत्रः	एप्रिल्- मैई
वैशाखः	मैई - जून्
ज्येष्ठः	जून्- जूलाई
आषाढः	जूलाई -आगस्त्
श्रावणः	आगस्त् -सेप्टंबर्
भाद्रपदः	सेप्टंबर् - अक्तूबर्
अश्विनः	अक्तूबर् - नवंबर्
कार्तिकः	नवंबर् - दिसंबर्
मार्गशीर्षः	दिसंबर् - जनुवरि
पौषः	जनुवरि - फब्रुवरि
माघः	फब्रुवरि - मार्च्
फाल्गुनः	मार्च् - एप्रिल्

शब्दकोशः

पदम्	संस्कृतम्	कैरली	कन्नडम्	आङ्गलम्
अरुणसारथिः	सूर्यः	സൂര്യൻ	ಸೂರ್ಯನು	sun
आर्जनीयम्	सम्पादनीयम्	ആർജ്ജിക്കേണ്ടത്	ಗಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು	to be attained
उदयते	उदयं प्राप्नोति	ഉദിക്കുന്നു	ಉದಯಿಸುತ್ತಾನೆ	rises
कुलम्	ततिः	കൂട്ടം	ಗುಂಪು	group
क्रीडामि	क्रीडां करोमि	ഞാൻ കളിക്കുന്നു	ಆಡುತ್ತೇನೆ	I am playing
गगनम्	आकाशः	ആകാശം	ಆಕಾಶ	sky
गच्छामि	गमनं करोमि	ഞാൻ പോകുന്നു	ಹೋಗುತ್ತೇನೆ	I am going
चोदयन्	उद्दीपयन्	ഉത്തേജിപ്പിച്ചു കൊണ്ട്	ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾ	inspiring
तमांसि	अन्धकारम्	ഇരുട്ടിനെ	ಕತ್ತಲು	darkness
तोषयन्	सन्तोषयन्	സന്തോഷിപ്പിച്ചു കൊണ്ട്	ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತ	having pleased
दिनचर्या	दिनकर्म	ദിവസവും ചെയ്യുന്ന കാര്യത്തെ	ದಿನಚರಿಯನ್ನು	daily duties

दशवादने	दशमहोरायां	പത്ത് മണിക്ക്	ಹತ್ತುಗಂಟೆಗೆ	at 10'0 clock
नाशयन्	विनाशयन्	ഇല്ലാതാക്കുന്നവൻ	ನಾಶಮಾಡುತ್ತ	disturbing
नित्यम्	प्रतिदिनम्	എന്നെന്നും	ಯಾವಾಗಲೂ	daily
पठामि	पठनं करोमि	ഞാൻ പഠിക്കുന്നു	ಓದುತ್ತೇನೆ	I learn
पुष्पम्	सूनम्	പൂവ്	ಹೂವು	flower
प्रसारयन्	विस्तारयन्	പ്രസಾರിപ്പിക്കുന്നവൻ	ಹರಡುತ್ತಾ	spreading
प्रातराशः	प्रातःभोजनम्	പ്രഭാതഭക്ഷണം	ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಉಪಹಾರ	break fast
मनांसि	चित्तानि	മനസ്സുകൾ	ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು	minds
विकसति	फुल्लति	ವಿಕಸിക്കുന്നു	ಅರಳುತ್ತದೆ	blossoming
विरचयति	लिखति	ವಿರಚിക്കുന്നു	ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ	writing
विलसति	शोभते	ವಿಲಸുന്നു	ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ	shining
विभाति	शोभते	ശೋಭിക്കുന്നു	ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ	shining
लता	(लतिका)/वल्ली	വള്ളി	ಬಳ್ಳಿ	creeper
सर्वथा	सर्वप्रकारेण	എല്ലാവിധത്തിലും	ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ	in all aspects
सा	असौ	അവൾ	ಅವಳು	she
सारथिः	रथचालकः	തേരാളി	ಸಾರಥಿ	charioteer

किमधिगतम्

निर्देशः

प्रवर्तनानि यथाकालं कृतानि चेत् पुष्पाणि वर्णैः लिम्बतु ।

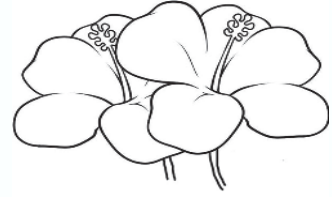
क्रम

प्रवर्तनानां नाम

संख्या

१.

कवितायाः आशयः लिखितः ।

२.

कविता सतालम् आलपिता ।

३.

पाठ्यांशः उच्चै वाचितः ।

४.

दिनदर्शिकां निरीक्ष्य प्रश्नानां उत्तराणि
लिखितानि ।

एककम्-४

श्रुतिमधुरम्

कथाश्रवणे कस्य वा नास्ति कौतुकम्?
तथा काव्यानां श्रवणे च।
श्रुतिमधुरम् उपदेशपरं च एकक्रमिदं
पठतु।

पठनाधिगमाः

- * सुभाषितानि पठित्वा आशयमवतारयति।
- * सुभाषितानि चित्वा सम्पुटं रचयति।
- * चित्राणि दृष्ट्वा कथां वदति।
- * कथाः मातृभाषया वदति लिखति च।
- * चित्राणि क्रमीकृत्य कथां लिखति।
- * गीताश्लोकान् सतालम् आलपति।
- * श्लोकानामाशयं वदति लिखति च।
- * कथां भावात्मकतया अवतारयति।
- * चित्रसाहाय्येन वाक्यानि पठित्वा कथां क्रमीकरोति।
- * पदानामर्थान् शब्दकोशात् चित्वा लिखति।

८

सुभाषितानि

सुखस्यानन्तरं दुःखम्

दुःखस्यानन्तरं सुखम्।

न नित्यं लभते दुःखम्

न नित्यं लभते सुखम्॥

वृथा वृष्टिः समुद्रेषु
वृथा तृप्तेषु भोजनम्।
वृथा दानं धनाढ्येषु
वृथा दीपो दिवापि च॥

चिन्तनीया हि विपदा-
मादावेव प्रतिक्रिया।
न कूपखननं युक्तं
प्रदीप्ते वह्निना गृहे॥

दिवा पश्यति नोलूकः
काको नक्तं न पश्यति।
विद्याविहीनो मूढस्तु
दिवा नक्तं न पश्यति।

पठनप्रवर्तनानि

सुभाषितानि आलपतु ।

सुभाषितानाम् आशयं स्ववाक्यैः वदतु लिखतु च ।

इष्टतमं सुभाषितं पाठभागात् चित्वा लिखतु ।

सुभाषितानि चित्वा सम्पुटं रचयतु ।

दानम् अधिकृत्य चर्चा करोतु ।

.....

.....

.....

.....

९

कृषकस्य कौशलम्

एकस्मिन् ग्रामे गोपालो नाम कृषकः वसति ।
कृषिकर्मणा सः प्रभूतं धनं सम्पादयति ।
एकदा चोराः तस्य धनम् अपहर्तुं निश्चयं
कुर्वन्ति । कृषकः पत्नी च रात्रौ चोराणां
भाषणं शृणुतः ।

कृषकः उपायं चिन्तयति । सः उच्चैः
भार्याम् एवं वदति- “ग्रामे सर्वत्र चोराः ।
अस्माकं धनं सर्वं पेटिकायां निधाय कूपे
निक्षिपावः” इति ।

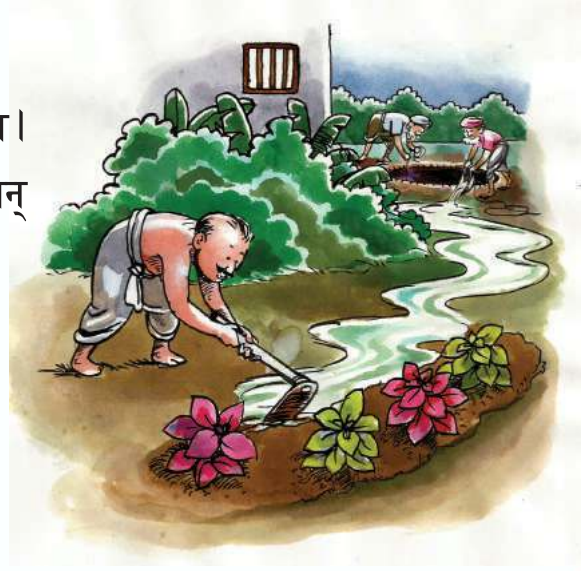

“धिम्”।

चोराः शब्दं श्रुत्वा कूपसमीपं
गच्छन्ति।

महता प्रयत्नेन कूपं परिशोधयन्ति च।
चोरेभ्यः निलीय कृषकः तेन जलेन वृक्षान्
सिञ्चति।

चोराः पेटिकायां शिलाखण्डान्
पश्यन्ति। लज्जिताः प्रतिनिवृत्ताः।

पठनप्रवर्तनानि

चित्राणां साहाय्येन कथांशान् क्रमीकृत्य लिखतु।

कृषकः भार्या च चोराणां सम्भाषणं शृणुतः।

कूपात् जलं शोषयन्ति।

पेटिकायां शिलाखण्डानि पश्यन्ति।

कूपे पेटिकां निक्षिपति।

- १
- २
- ३
- ४

चित्राणि निरीक्ष्य अधोदत्तानि क्रियापदानि उचितस्थाने लिखतु ।

(चलति, गायति, पठति, नृत्यति, क्रीडति)

कथामिमां मातृभाषया संभाषणरूपेण अवतारयतु ।

गोपालस्य उपायम् अधिकृत्य भवतः अभिप्रायः कः ? चर्चा करोतु ।

१०

गीतामृतम्

कायेन मनसा बुद्ध्या

केवलैरिन्द्रियैरपि ।

योगिनः कर्म कुर्वन्ति

सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥

असंशयं महाबाहो

मनो दुर्निग्रहं चलम् ।

अभ्यासेन तु कौन्तेय

वैराग्येण च गृह्यते ॥

कर्मण्येवाधिकारस्ते

मा फलेषु कदाचन ।

मा कर्मफलहेतुर्भूः

मा ते संगोऽस्त्वकर्मणि ॥

59

पदच्छेदः

केवलैरिन्द्रियैरपि	-	केवलैः +इन्द्रियैः +अपि ।
त्यक्त्वात्मशुद्धये	-	त्यक्त्वा+ आत्मशुद्धये ।
मनो दुर्निग्रहं	-	मनः +दुर्निग्रहम् ।
कर्मण्येवाधिकारस्ते	-	कर्मणि +एव+ अधिकारः +ते ।
कर्मफलहेतुर्भूः	-	कर्मफलहेतुः +भूः ।
सङ्गोऽस्त्वकर्मणि	-	सङ्गः + अस्तु + अकर्मणि ।

पठनप्रवर्तनानि-

श्लोकान् सतालं कक्षायाम् आलपतु ।

पाठभागात् परिचितानि पदानि चित्वा लिखतु ।

११

नष्टमनोरथः

एकस्मिन् ग्रामे कश्चन दरिद्रः वसति ।
एकदा स पात्रपूर्णं लाजचूर्णं प्राप्नोति ।

सः लाजचूर्णं शयनगृहे पादसमीपे संस्थाप्य शेते ।

दिवास्वप्ने एवं चिन्तयति ।

लाजचूर्णं विक्रीय अहं धनं सम्पादयामि ।

तेन धनेन अजं क्रीणामि ।

कालक्रमेण अजसमूहः भवति ।

तान् विक्रीय धेनुं सम्पादयामि ।

कालान्तरे धेनूनां समूहः सम्भवति ।

धेनूः विक्रीय अश्वं स्वीकरोमि ।

कालान्तरे अश्वानां समूहः सिध्यति ।
तेषां विक्रयेण अहं महाधनिकः भवामि ।

बृहत् गृहं निर्माय प्रभुकुमारीं परिणयामि ।
एकः पुत्रः जायते ।

आयव्ययगणनासमये पुत्रः रोदिति ।

पुत्रस्य रोदनं श्रुत्वा झटिति उत्तिष्ठति ।
पादाघातेन समीपे स्थापितः लाजपूर्णः कलशः
भग्नः अभवत् ॥

पठनप्रवर्तनानि

चित्रसाहाय्येन वाक्यानि पठित्वा कथानुसारं क्रमीकरोतु ।

अश्वानां समूहं सम्पादयति । अजं क्रीणाति । पादाघातेन कलशं भग्नम् ।

कलशं पादसमीपे स्थापयित्वा निद्राति । धेनूनां समूहं सम्पादयति ।

.....

.....

.....

.....

.....

कथां प्रादेशिकभाषया वदतु । काथायाः सन्देशमधिकृत्य चर्चां नयतु ।

कथायाः समुचितम् अन्यं शीर्षकं वदतु लिखतु ।

नष्टकलशः दरिद्रः पुनः किम् अकरोत् ? सम्भाव्य वदतु ।

शब्दकोशं निरीक्ष्य पदानामर्थं लिखतु ।

वसति

प्राप्नोति

कूपः

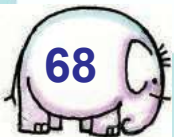
उलूकः

प्रतिक्रिया

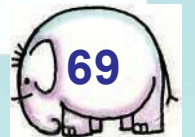

शब्दकोशः

पदम्	संस्कृतम्	कैरली	कन्नडम्	आङ्गलम्
अकर्मणि	अप्रवृत्तौ	അകർമ്മത്തിൽ	ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ	in inaction
अजः	मेषः	ആട്	ಆಡು	goat
अजसमूहः	अजानां समूहः	ആട്ടിൻകൂട്ടം	ಆಡುಗಳ ಗುಂಪು	herd of sheep
अधिकारः	प्रभुता	അധികാരം	ಅಧಿಕಾರ	authority
अनुपलक्षितः	अदृष्टः	കാണപ്പെടാത്ത	ಪರಿಗಣಿಸದಿರುವ	unseen
अपि	च	ഉം	ಮತ್ತು	and
अभ्यासेन	उद्यमेन	നിരന്തര പ്രയത്നത്താൽ	ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ	with - continuous effort
अश्वः	तुरगः	കുതിര	ಕುದುರೆ	horse
असहमानः	न सहमानः	സഹിക്കാത്തവൻ	ಸಹಿಸದ	one who intolerates

आदौ	प्रथमतः	ആദ്യം	മೊదలు	irstly
इन्द्रियैः	पञ्चेन्द्रियैः	ഇന്ദ്രിയങ്ങളാൽ	ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ	by the senses
उच्चैः	सशब्दं	ഉറക്ക	గట్టియాగి	aloud
उपायः	मार्गः	പോവഴി	ఁటాయ	solution
उलूकः	दिवान्धः	മുങ്ങ	గూబి	owl
कदाचन	एकदा	ഒരിക്കൽ	కేలవొమ్మే	once
कर्मणि	प्रवृत्तौ	കർമ്മത്തിൽ	కేలసదల్లి	in action
कलशं	घटं	പാത്രം	కలశ	pot
कायेन	शरीरेण	ശരീരം കൊണ്ട്	శరీరదింద	by body
कालान्तरे	अन्यस्मिन्	കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ	కాలాంతరదల్లి	in course
	काल			of time
कूपः	अन्धुः	കിണർ	బావి	well
कृषकः	कर्षकः	കൃഷിക്കാരൻ	కൃషిక	farmer

क्रोधः	कोपः	ദേഷ്യം	സിಟ್ಟു	anger
गृहम्	भवनम्	വീട്	മನೆ	residence
चलं	चञ्चलं	ചലിച്ചു	ಚಲನೆ ಇರುವ	moving
		കൊണ്ടിരിക്കുന്ന		
चिन्तयति	ध्यायति	ചിന്തിക്കുന്നു	ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ	thinks
चोराः	तस्कराः	കള്ളന്മാർ	ಕಳ್ಳರು	thieves
झटिति	सद्य	പെട്ടെന്ന്	ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ	suddenly
पत्नी	जाया	ഭാര്യ	ಪತ್ನಿ	wife
परिणयामि	विवाहं करोति	വിവാഹം	ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ	I marry
		കഴിക്കുന്നു		
पश्यति	अवलोकयति	കാണുന്നു	ನೋಡುತ್ತಾನೆ,ಳೆ,ದೆ	sees
पादाघातेन	चरणाघातेन	കാലുകൊണ്ടുള്ള	ಕಾಲ್ ತುಳಿತದಿಂದ	by the
		ചവിട്ടുകൊണ്ട്		kick of foot

पेटिका	मञ्जूषा	പെട്ടി	ಪೆಟ್ಟಿಗೆ	box
प्रतिक्रिया	प्रतिविधिः	എതിർപ്രവൃത്തി	ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ	reaction
प्रदीपते	सन्दीपते	ജലിപ്പിക്കുമ്പോൾ	ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ	being burned
प्रभूतम्	बहु	ധാരಾಂತಂ	ತುಂಬಾ	abondant
प्रभुकुमारीम्	राजकुमारिं	പ്രഭുകുമാരിയെ	ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು	princesses
प्राप्नोति	लभते	പ്രാപിക്കുന്നു	ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ	be gets
फलहेतुः	फलकारणं	ഫലത്തിന് കാരണം	ಫಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ	reason for
				fruit
बुद्ध्या	धिया	ബുദ്ധಿಕൊണ്ട്	ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ	by intellect
बृहत्	महत्	വലിയ	ದೊಡ್ಡದಾದ	huge
भोजनम्	भक्ष्यं	ഭക്ഷണം	ಊಟ	food
मनसा	चित्तेन	മനസ്സുകൊണ്ട്	ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ	by mind
मा	न	അരുത്	ಬೇಡ	no
मूढः	पामरः	വിഘ്ನശി	ಮೂರ್ಖ	fool

किमधिगतम्

निर्देशः

पठनप्रवर्तनानि यथाकालं कृतानि चेत् साधुतासूचकचिह्नं (✓) करोतु।

क्रम संख्या	प्रवर्तनानि	सम्यक् कृतम्	भागिकतया कृतम्	क्लेश निर्देशः	* परिहारबोधनम् संख्ययासूच्यताम्
१.	सुभाषितानाम् आशयः लिखितः।				
२.	सुभाषितसम्पुटं रचितम्।				
३.	कथायाः क्रमीकरणम् कृतम्।				
४.	कथायाःसन्देशमधिकृत्य चर्चा कृता।				
५.	गीताश्लोकाः सतालमालपिताः				

*

१. अध्यापकस्य साहाय्येन। २. सुहृदः साहाय्येन। ३. अन्येषां साहाय्येन।

